

LUPTA

le combat

Director : Mihai Korne

Redactor : Antonia Constantinescu

COSTUL ABONAMENTULUI PE UN AN

În franci francezi

FRANTA
EUROPA

FRF 250
FRF 300

Cu avionul :

AFRICA
AMERICA DE NORD
ISRAEL
AMERICA DE SUD
ASIA
AUSTRALIA

FRF 350
FRF 400

În alte valute tariful este majorat
pentru acoperirea cheltuielilor
bancare :
DM 100 - Fr. Elv. 90 - L. St. 35

USA 60 sau echivalent
USA 70 sau echivalent

125, Bureaux de la Colline - 92213 St-Cloud - France

Téléphone : (33-1) 41 12 03 73 - Tétex 270125F

Commission Paritaire N° 65481 - C.C.P. : 11 341 71 A Paris

Téléfax : (33-1) 46.02.14.37

Numărul 231

22 septembrie 1994

"BUNA VECINĂTATE"

Pactul de stabilitate în Europa - a cărui conferință inaugurală a avut loc la Paris în 26-27 mai a.c. și al cărui proiect a fost elaborat de Eduard Balladur - este o "diplomație preventivă", centrată pe garantarea frontierelor și a statutului minorităților. El se adresează statelor care aspiră, asemenea României și Ungariei, la intrarea în Uniunea Europeană. Conceptul final al Pactului este "buna vecinătate". Funcționarea ei, de pildă, în regiunea Țărilor Baltice și în Europa Centrală va face în curând obiectul a două mese rotunde regionale.

În această perspectivă, tratamentul diferențiat al comunității europene față de un pluton fruntaș - Cehia, Polonia, Slovacia și Ungaria -, și de altul repetent - România, Bulgaria -, s-a modificat, criza iugoslava contribuind esențial. Toate țările europene liberate de comunism se află acum la același nivel al demarării față de punctul final, intrarea

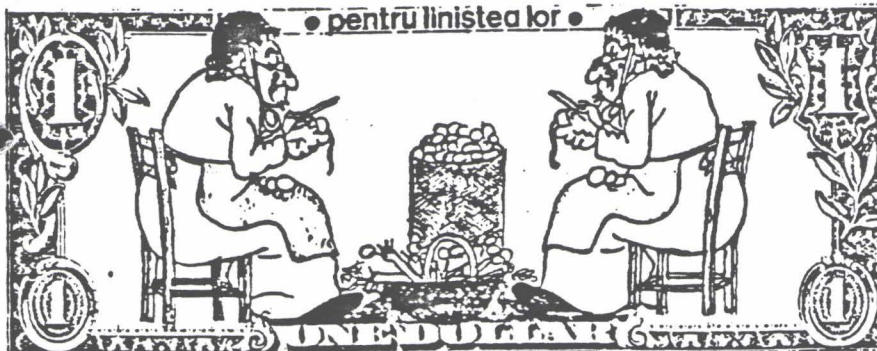
în Uniunea Europeană, una din probe fiind încheierea tratatelor bilaterale între vecini. Conjunctura politică stănează, astfel, mai echilibrat raportul între cele două vecine, România și Ungaria, și permite primeia să rezolve o chestiune fundamentală sub egida Uniunii Europene. La televiziunea maghiară, șeful diplomației maghiare mărturisea că s-au primit "sugestii prietenoase din partea unor autorități occidentale, în sensul semnării documentelor, preț al integrării europene".

Oricum, noul guvern de la Budapesta, condus de Gyula Horn, și-a orientat politica externă spre îmbunătățirea relațiilor de vecinătate, pentru ca minoritățile maghiare din Slovacia și România să poată fi mai eficient ajutate. Ministrul de externe, Laszlo Kovacs, declara: "Guvernul maghiar poate face declarații belicoase și poate emite sloganuri patriotice, dar în acest fel nu contribuie cu nimic la îmbunătățirea soartei minorităților maghiare din străinditate." Până acum, oficialitățile ungare repetau cu obstinație că n-au de ce semna a patra oară garanția

frontierelor, din moment ce au făcut-o deja prin semnarea tratatului de pace de la Paris (1947), tratatul de prietenie cu România (1948), angajamentul Helsinki (1974). Rezerva Budapestei nu ascundea însă tentații teritoriale - anexarea Transilvaniei ar face că minoritatea română să devină o treime din populația țării! Era mai mult o carte în jocul diplomatic: obținerea de garanții juridice pentru minoritatea maghiară speculând complexul românesc al "înstrăinării Transilvaniei". Întârzierea cu aproape doi ani a negocierilor pentru semnarea tratatului ținea, în fond, de reticenta Bucureștilui - a cărui politică ambiguă era cu un ochi dulce la Strasburg și altul cuprinzând panica țarina amenințată de "huni"! - față de pretențiile etnicilor maghiari. Se pretexta ca tratatul n-are legătură cu niște drepturi garantate prin prevalența legilor internaționale față de cele interne. Subterfugiu cusut cu ață albă din moment ce din 9 recomandări ale Consiliului Europei doar două sunt îndeplinite, iar legea învălmășitului, votată de Camera Deputaților, este discriminatorie pentru minoritatea maghiară. Se va spune că aceasta suspiciune a fost întreținută și de unguri. Cu siguranță. Dar nu e mai puțin comic să strigi ca din gură de șarpe, în propria ta casă, de frica drobului cu sare.

La rîndul său, Uniunea Democratică a Maghiarilor din România a elaborat un document, cerind ca el să fie anexat tratatului bilateral și semnat în același timp cu acesta. Documentul are două capitole: primul se refera la convențiile internaționale asupra minorităților, al doilea capitol are în vedere promisiunile conținute în Proclamația de la Alba Iulia din 1918. Th. Meleșcanu, ministrul român de externe, a avut două întrevederi cu conducerea UDMR, care dorește garanții concrete, exprimate în cifre și procente, nu promisiuni teoretice. Cît privește contactele cu Budapesta, Marko Bela, președintele UDMR, mărturisea că discuția cu ministrul ungar de externe nu l-a asigurat că revendicările din documentul anexă vor deveni condiții de negociere, dar i s-a promis căutarea unei soluții cu partea română pentru respectarea punctului de vedere al maghiarilor din Ardeal. Ei obțin astfel, printr-o tenacitate exemplară, dreptul de a participa decisiv la modelarea propriului statut, chiar dacă nu iau parte direct la negocieri.

Vizita lui Teodor Meleșcanu la Budapesta a avut loc în 5 septembrie și a durat 12 ore,



LAVINIU M. DRĂGHICI

DANEMARK

"DOLARUL DE LA COTROCENI"
- ÎN APROPIEREA VIZITEI LA WASHINGTON.

bucurându-se de largi ecouri în presa de la București. S-a subliniat caracterul constructiv al înțelegerii de principiu - includerea în tratat a ambelor probleme: garantarea inviolabilității frontierelor și protecția minorităților naționale - un proiect al acordului bilateral putând fi realizat în mai 1995. Printre altele, partea ungară e de acord să analizeze și alte propuneri, în afara Clujului, pentru deschiderea unui consulat. Agenția Reuter cita opinia ministrului român privind înțelegerea asupra drepturilor minorităților: "Nu va fi un panaceu. Nu va satisface pe toată lumea, dar vom încerca să găsim soluții care să fie acceptabile pentru majoritatea populației din România și Ungaria și să se armonizeze cu standardurile europene".

Negocierile vor fi reluate la nivelul experților în noiembrie, la București. Ele depind în mare măsură, după acest prim pas făcut într-o conjunctură favorabilă, de experții români. Fiindcă la București există un guvern de coaliție cu PUNR și, în curând, poate, cu PRM, partide ale fandaxiei șovine, al căror fond de comerț e alcătuit din procesul de intenție și ficțiunea catastrofă. Putem înțelege de ce, în aceste condiții, partea ungară se teme ca nu cumva tratatul să devină un document ornamental, bun să mulțumească instanțele europene, dar fără consecințe reale pentru maghiarii din România.

Președintele Convenției Democratice a făcut o vizită la Budapesta între 31 august - 2 septembrie a.c. invitat ca președinte al Consiliului Național al Rectorilor din România la Adunarea generală a Asociației Universităților Europene. Cu acest prilej i-a înfățișat pe președintele Arpad Göncz și pe Gal Zoltan, președintele parlamentului. Emil Constantinescu le-a prezentat experiența colaborării între partide în cadrul CDR și mai ales relațiile cu UDMR, oficialitățile maghiare apreciind ca pe o contribuție esențială a Convenției Democratice menținerea stabilității în România și în zonă. Emil Constantinescu, care a propus în capitala Ungariei abolirea politicianismului ipocrit și inaugurarea unui model de colaborare culturală, cu o deschidere asemănătoare relațiilor franco-germane, a confirmat că în mediile politice ungare există o disponibilitate favorabilă pentru continuarea dialogului bilateral.

Dar "politicianismul ipocrit" n-a pierdut ocazia să tulbure apele. Chiar în ziua în care T. Meleşcanu se afla la Budapesta, în 5 septembrie, Gh. Funar, reconfirmat în funcția de președinte PUNR, trimetea o epistolă deschisă președintelui CDR, Emil Constantinescu, cerându-i să susțină "demersurile pe care PUNR le va declanșa pentru scoaterea UDMR în afara legii", fiindcă "obiectivul final" al acțiunilor acestuia din urmă este "dezlipirea Transilvaniei din trupul sfânt al țării și anexarea acestei provincii la Ungaria".... La ședința biroului executiv PDSR, propunerile lui Funar au fost numite "scandaloase", socotindu-se că liderul PUNR a încălcat termenii protocolului încheiat în februarie între cele două partide. Și în PUNR au izbucnit proteste, unul aparține lui Cornel Brașu, care a renunțat la funcția de purtător de cuvânt al partidului.

Dar cum observă destinatarul scrisorii, prof. Emil Constantinescu, e dificil să disociezi atitudinea liderului de cea a partidului.

Pentru România și Ungaria - aflate în proximitatea conflictului din Bosnia, în zona tulbure a dezintegrării imperiului sovietic, a conflictelor latente din Balcani - interesul național dictează organizarea unor negocieri serioase, care să ducă la un tratat bilateral viabil. În această perspectivă, crizele xenofobe fac jocul forțelor care au interes să extindă și sa perpetueze criza regională.

A.C.

■ După vizita din luna iunie a ministrului francez al armatei, François Léotard, a fost la București, la începutul lui septembrie, ministrul de externe Alain Juppé care s-a întâlnit cu președintele Iliescu, cu premierul Văcăroiu, cu omologul său T.Meleşcanu dar și cu toți șefii

partidelor de opoziție. Un subiect de discuție, nemărturisit presei, a fost, cu siguranță, criza bosniacă, care departe de a fi fost soluționată prin planul de pace pe care sîrbii lui Karadzici au refuzat să-l semneze, se află în pragul unei primejdioase escaladări.

Ceea ce am aflat însă ("Le Figaro") este ca Franța ocupă locul doi în topul investitorilor străini (Bouygues, Alsthom, Alcatel), după USA și la rînd cu Germania. Pentru a stimula schimburile economice, Franța și România au parafat un acord de protecție a investitorilor, prin care francezii vor avea aceleași garanții ca românii. Pe plan cultural, științific și tehnic, Franța a deblocat în 1994 41 de milioane de Fr.

■ Eltin și-a amînat vizita în România. Printre motive, nefinalizarea tratatului politic româno-rus și neînțelegerile între părți privind consecințele pactului Molotov-Ribbentrop.

PATRIMONIUL ISTORIC LA DISCREȚIA LUI OCTAVIAN COSMÎRCĂ...

Prin hotărîrea guvernamentală 442/1994, operă comună a absentului ministru al culturii Marin Sorescu și a prea prezentului responsabil guvernamental al administrației locale, Octavian Cosmîrcă, au fost trecute instituțiile culturale - teatre, filarmonici, muzee, ansambluri artistice, etc - din subordinea primăriilor în cea a Ministerului Culturii. Tartorele cultural devine consilierul șef (numit de minister), care numește directorii instituțiilor publice. Hotărîrea a fost, deocamdată, suspendată de Curtea de Apel din București ca răspuns la acțiunea judecătorească a primarului Capitalei, Crin Halaicu.

Dar faptele vitejești ale kulturnicilor sunt de nestăvilit. Prin ordonanța guvernamentală 68/26 august 1994, semnată, la insistențele aceluiași lui Octavian Cosmîrcă (fost șef de cadre la CC UTC), de locuitorul ministrului Culturii, Mihai Ungheanu, Ministerul Culturii absoarbe Direcția Monumentelor Ansamblurilor și Siturilor Istorice (DMASI) și Direcția Muzeelor și Colecțiilor (DMC), pentru a le "reorganiza"! Ele fuseseră înființate în 5 februarie 1990, an în care România aderă și la Convenția Patrimoniului Mondial. Astfel, bugetul celor două instituții dispăre în cel al statului, finanțările nonguvernamentale sau ale unor instituții internaționale, ca UNESCO, vor fi, inevitabil, blocate iar lucrările și contractele DMASI și DMC suspendate... În ordonanța 68 se mai spune că toate monumentele proprietate de stat trec în domeniul public, de care nu se va mai putea atinge nimeni, deși nu s-a lămurit încă forma de proprietate a majorității clădirilor naționalizate. De altfel, în protestul său, Uniunea Arhitecților din România dezvăluie că măsura "încurajează nerăbdarea unor investitori veroși cărora DAMSI le opunea o opinie specializată și un control strict asupra distrugerii siturilor și monumentelor". UAR cere păstrarea autonomiei de decizie și autoritatea legală a Comisiei naționale a Monumentelor, Ansamblurilor și Siturilor Istorice, precum și a Direcției Monumentelor.

Să mai precizăm că DMASI are 188 de șantiere de restaurare deschise în țară, o alocare pe 1994 de 7 miliarde de lei, și vor fi puse pe

drumuri 194 de persoane.

Istoria protecției patrimoniului este, după instaurarea regimului comunist, una dintre cele mai dramatice. Comisiunea monumentelor istorice (CMI), înființată de Grigore Tocilescu și Spiru Haret în 1892, este desființată în 1947 și, pînă la înființarea în 1954 a Direcției monumentelor de pe lângă Comitetul de Stat pentru Construcții și Arhitectură, timp de 7 ani majoritatea palatelor și caselor boierești sunt reședințe ale comandamentelor sovietice. La noua Direcție a monumentelor sunt numiți "foști", cu stagii în pușcăriile politice, ca: G.M. Cantacuzino, Constantin Joja, Virgil Antonescui. În 1974 se înființează Direcția Patrimoniului Cultural Național (DPCN), care, ocupîndu-se și de patrimoniul mobil, confiscă majoritatea colecțiilor particulare. Cu misiunea îndeplinită, în 1977, DPCN este "reorganizată", prin înglobarea în Ministerul Culturii, adică desființată, la fel ca în această toamnă! Atunci dispăre secția de restaurare și mai multe șantiere ajung în paragină. Călea buldozerelor este deschisă: cad centrele istorice ale Bucureștiului, Craiovei, Tg. Jiului, Piteștiului, Iașului, Tg. Nemțului, Sucevei...

Mai grav, în 1990, UNESCO, sensibilizat de crimele împotriva patrimoniului din ultimii ani ai regimului Ceaușescu, trimisese în România o misiune, în urma căreia au fost acceptate argumentele valorice pentru înscrierea pe lista patrimoniului mondial a bisericilor pictate din Bucovina, a Mănăstirii Hurez și a Complexului de la Biertan, cărora trebuia să le urmeze Catedrala Trei Ierarhi de la Iași și bisericile de lemn din Maramureș. Nu s-a întîmplat însă nimic. Pentru că România n-are o Lege a patrimoniului. Proiectul ei există, dar de 4 ani zace în sertarele parlamentului.

În timp ce la noi, peste vestigiile istorice domnește cu gelozie Octavian Cosmîrcă, sub egida Consiliului European au fost lansate Zilele Patrimoniului European, cu manifestări între 19-21 septembrie la Viena, Bratislava, Praga, Budapesta... În timp ce la noi sunt inițiate aberante șantiere arheologice, Bulgaria și-a înscris monumentele în patrimoniul universal, iar Cehia a înscris toată Praga!

■ Componența birourilor permanente.

Camera Deputaților: PDSR - Adrian Năstase, președinte; Dan Marțian, vicepreședinte; Oliviu Petrescu, secretar; Emil Stoica, chestor; PNȚCD - Ion Rațiu, vicepreședinte; Ioan Mureșan, chestor; PUNR - Ion Gavra, vicepreședinte; UDMR - Lszlo Borbely, secretar; PD(FSN) Radu Berceanu - vicepreședinte; Cristian Rădulescu, chestor; PRM (loc cedat de PDSR) - Mircea Mușat, secretar; PSDR (în locul PL'93) - Emil Putin, secretar; Minorități - Gh. Răducanu, chestor.

Senat. PDSR - Oliviu Gherman, președinte, Ioan Solcanu, vicepreședinte, Mihai Matetovici, secretar; Constantin Sava, chestor; PNȚCD - Radu Vasile, vicepreședinte; PUNR - Valer Suian, vicepreședinte; PD(FSN) - Dan Constantin Vasiliu, vicepreședinte; Sorin Vornicu, secretar; UDMR - Gabor Kozsokar, secretar; Partida Națională (PRM și PSM) - C. V Tudor, secretar; PAC - Emil Negruțiu, chestor.

■ În locul senatorului Caius Traian Dragomir (intrat în Senat ca PD (FSN), devenit apoi PNL independent), ambasador la Paris și regretatului senator Ion Aurel Stoica (PL '93) au fost validați alți doi senatori aparținând partidului lui Petre Roman, PD - FSN, al cărui grup este condus în această sesiune de Cristian Dumitrescu. Noul șef al grupului PL'93 la Senat este dr. Sabin Ivan. În acest grup se află și Adrian Popescu Necșești (PNL-CD), care, pînă acum făcea parte din grupul PAC. Penibila concurență între PL'93 și PAC (ambele în Convenția Democratică), pentru postul de chestor, s-a încheiat prin retragerea din competiție a PL'93.

■ În Camera Deputaților, locul noului ministru al Agriculturii, Valeriu Tabără a fost ocupat de preotul ortodox Emil Roman, devenit șeful grupului parlamentar PUNR. 8 deputați PNL-CD au trecut de la grupul PL'93 la grupul PNȚCD. De ce nu la PAC, din moment ce acesta face parte din "alianța civic-liberală"? Pentru că, a explicat N. Cerveni, președintele PNL-CD, partidul său este, doctrinar, mai apropiat de partidul condus de C. Coposu și, "ori cu noi, ori fără noi, PAC tot n-ar fi putut face grup parlamentar".

■ În 13 septembrie președintele Iliescu a

cuvîntat în fața camerelor reunite ale Parlamentului. Nu înainte de a aștepta 75 de minute la ușa acestuia verdictul: discursul său va fi numai audiat sau și dezbătut. La vot au câștigat pasivii și Ion Iliescu le-a spus glumeț aleșilor, referindu-se la gâlceava inutilă: "vedeți ce înseamnă o discuție abstractă fără obiectul muncii?" Discursul a avut trei teme: privatizarea, combaterea corupției și reconsilierea națională, în stilul bine cunoscut.

Ieșirea în lume a președintelui a fost marcată de prezența în aer a elicopterelor și pe pămînt a limuzinelor negre, în apropierea cărora s-au desfășurat "pe dispozitiv" trupele agitate ale Serviciului de Pază și Protecție.

■ La Congresul de la Reykjavic al Internaționalei Liberale - care cuprinde peste 100 de partide din toată lumea, unele aflate la guvernare - a participat și o delegație PL'93, condusă de Dinu Patriciu. S-a decis prin vot excluderea PNL, și primirea ca membru a PL'93.

■ Partidul lui Adrian Năstase PDSR și cel al lui Petre Roman, PD (FSN), sunt curpinse de febra purității doctrinare. Cine e mai social-democrat! De fapt, rivalitatea nu este iscată de cine știe ce criză ideatică, ci de accesul la structurile internaționale social-democrate. Dacă Petre Roman denunță formele de marginalizare și excludere socială, administrarea centralizată și autoritaritaristă promovate de PDSR, care n-au nimic cu această doctrină, PDSR îi acuză pe prietenii lui Roman de perverse înclinații liberale.

■ Eugen Dijmărescu, parlamentar PD (FSN) și viitor ambasador la Tokio (?), nemaiputînd suporta ipocrizia doctrinară a lui Petre Roman, și-a descărcat sufletul, în 8 septembrie, în fața presei: da, conducerea PD (FSN) e democrat liberală, iar dînsului, cu inima la stînga, nu-i mai rămîne decît să faca alt partid. Dar necunoscute sunt căile inimii: a doua zi, același Dijmărescu jura fierbinte credință conducerii Roman, așteptînd cu nerăbdare luminile Convenției Naționale PD (FSN) din octombrie... Un adevăr spus de E. Dijmărescu: conducerea PD (FSN) - Petre Roman, A. Severin, V. Babiuc - este mult prea vulnerabilă la presiunile partidului de guvernămînt.

■ După campania care dezvăluia îndemînarea șefului partidului de guvernămînt și președinte al Camerei Deputaților,

Adrian Năstase, de a acumula ilegal locuințe, "Adevărul" consacră cîteva articole devastatoare lui Adrian Severin (PD-FSN), care e acuzat de fraudă, corupție, clientelism și, bineînțeles, apartamente obținute ilegal.

■ Înainte de a fi numit consilier prezidențial, pe cînd mai era prefect al Brașovului, Gheorghe Fulga a comunicat presei, în 22 august a.c., motivele pentru care Adrian Moruzi, primarul Brașovului, ales pe listele CDR, - dar și președinte al federației municipiilor din România - trebuie demis. Într-o declarație din 31 august, Emil Constantinescu numea incriminarea lui Andrei Moruzi o agresiune politică intolerabilă, un semn că actuala guvernare e incapabilă să respecte jocul democratic. Afacerea a intrat deja în atenția forurilor internaționale: în a doua săptămînă a lui septembrie, doi raportori ai Consiliului European au fost la Brașov pentru a analiza justetea acuzațiilor fostului prefect. În același timp, controlul guvernamental tărăgănează.

■ Arntraud Hartmann, directoarea reprezentanței Băncii Mondiale în România a calificat programul de privatizare al guvernului drept "un program foarte complicat și dificil de aplicat, capitalul fiind diseminat fără noimă." Pe de altă parte, au fost sistate negocierile pentru creditul FESAL (destinat îmbunătățirii sistemului financiar-bancar) de 200-250 milioane dolari, așteptîndu-se ca parlamentul să se pronunțe asupra legii privatizării.

■ La întrunirea din 15 septembrie a Comitetului executiv al Convenției Democratice, s-a convenit acceptarea invitației primului ministru la o discuție despre legea privatizării. Întîlnirea ar fi trebuit să aibă loc în 21 septembrie și, din partea CDR, să participe liderii partidelor parlamentare și cîte un economist al fiecărui partid. Dar întîlnirea n-a mai avut loc, guvernul neacceptînd compoziția pe care o avea delegația Convenției!...

■ Statele Unite au prelungit României clauza națiunii celei mai favorizate.

■ Într-o anchetă organizată în 10 septembrie de "România liberă", una dintre întrebările adresate oamenilor politici se referă la acceptarea în Occident a regimului politic din România.

Pentru Adrian Năstase această acceptare, explicată de el "prin evoluții interne și evoluții regionale", este o evidență. Ion Diaconescu, prim-vicepreședinte PNȚCD, recunoaște că, "cu anumite limite, regimul actual a fost acceptat", dar "guvernele occidentale au recunoscut și regimul Ceaușescu și, în general, orice regim. Dar credibilitatea este altceva." Pentru Petre Roman (PD - FSN), "prioritatea lumii occidentale și, în primul rînd a Statelor Unite, este stabilitatea în regiune. Punct de vedere care face acceptabil orice guvern stabil". Și Gyorgy Tokay (UDMR) crede că regimul actual e acceptat, "faptele o dovedesc" spune dînsul, deși "actuala majoritate parlamentară nu va înțelege niciodată care este rolul opoziției într-o societate".

LAVINIU M. DRĂGHICI

DANEMARK



ȚARA ÎN CARE COMUNIȘTII AU URMAT COMUNIȘTILOR...

➤ **Îmi scrie o profesoară care a participat, spre sfârșitul lui august, la un simpozion promișător intitulat: "Reforma învățământului românesc în context european". Brașovul se anunța un cadru bine ales, apreciat și de delegatul Consiliului Europei. Participanții, curioși să afle cum vom face încă un pas spre Europa, au fost răsplățiți preț de trei zile cu comunicări fără nici o legătură cu tema, onorați de un reprezentant al Ministerului Învățământului dezinteresat de ce se petrecea și arogant, iar manifestarea s-a terminat fără nici un efort de sinteză. Și totuși, pe banii contribuabilului, România trimite în străinătate înalți delegați spre a învăța din experiența altora organizarea întâlnirilor științifice (dacă problemele turisice le lasă timp liber).**

Cîu privește delegatul Consiliului Europei, acesta a luat cu el o colorată carte de vizită a democrației originale. Pe ea, două momente folclorice: la Mamaia i s-a furat în urmă cu o lună bagajele din mașină; la Brașov, din mașina parcaută lângă restaurant, i s-a furat și servieta cu documente.

➤ **Și dacă suntem europeni, ce ne mai trebuie Europa? E concluzia oferită asociației Picard-Mureș-Liberté, între timp comunicată și altora prin intermediul presei franceze. 14 benevoli au plecat pe 1 august cu un convoi transportînd 30 de tone de mobilier școlar, haine, alimente și medicamente. Rezultatul a 6 luni de colectă s-a oprit la frontiera română. Vameșii, deși documente existau - autorizații de la Ministerul Sănătății, ambasada română - au spus "pe aici nu se trece". Ca la Mărășești. Numeroasa delegație franceză, venită să ajute și fizic pe sătenii din Daia, a fost reținută 18 ore "fără pașapoarte, fără apă". Au cerut ajutorul Consulului**

Francei. Și, după plata unei taxe de 765 DM, au obținut dreptul de a se reînoaie acasă. Cu pașapoartele și camioanele pline. Desigur, orice speculație legată de simpatiile politice ale locuitorilor din Daia (primar din opoziție) este deplasată. De altfel, vameșii vameși nu au găsit pe hartă saul cu pricina.

Vestea de mai sus, împreună cu tăietura din ziar, mi-a fost trimisă dintr-o altă comună înfrîntă cu un sat românesc. Ca unic comentariu, corespondentul francez scria: demoralizant.

➤ **Salba de lacuri de la nordul Bucureștiului, cîndva perlă a capitalei, creată pe râul Colentina în anii '30 de ing. Caranfil, a ajuns un original șantier ecologic: camioane descarcă liniștii gunoaiile la cîțiva metri de malul lacurilor. Pe fosta oglindă plutesc animale moarte și variate ambalaje. Automobilisti și gospodine, iubitori de curățenie, își spală la fărîm bunurile: vehicule și covoare. Cu detergenți. Ziua, cîci noaptea sunt deversate vidanjențile haznalelor din cartierele vecine. Industriași economi reduc prețul de cost numai strunindu-și stațiile de epurare: lacurile sunt mari. Apa curge. Ce intră la Mogoșoaia se regăsește la Colentina. Șefa Laboratorului de igienă a mediului ambiant declară: "Toată vara am avizat că apa lacului Colentina e încărcată de chimicale. Fără efect". (România liberă, 30.8.94). În apa maronie continuă să se îmbădăie copiii și adulți, experiență aducătoare de diverse boli de piele. Nu sunt știri care să confirme că membrii guvernului ar frecvența aceste ape.**

➤ **În urmă cu 50 de ani, România ocupa doar 2% din suprafața Europei, însă deținea 45% din diversitatea biologică a continentului. Dar au urmat guvernele comuniste și post-, care au avut o grijă fierbinte față de natură și om. Județul Brașov fusese odinioară cel mai bogat în fauna și flora cu valoare științifică și peisagistică.**

"Mlaștina de la Hărman", 100 ha, era cea mai mare rezervație științifică a țării Bârsei. Specii rare de plante, fosile ale perioadei glaciare, puteau ele singure să atragă vizitatori din toată lumea. Au mai rămas 8 ha. Dar se degradează eficient, cu complicitatea organelor locale și centrale. (Rom. Lib. 10.8.94)

➤ **Dioxidul de sulf, substanță foarte toxică, n-ar trebui să depășească 0,25 mg/cm cub în aerul pe care-l respirăm. La Baia Mare, concentrația este de nouă ori mai mare, cu ajutorul societății Phoenix. Drept care, soluri, pășuni, păduri și culturi agricole cad victime noxelor aduse de ploii acide sau depuneri uscate. (Rom. Lib. 25.8.94)**

➤ **Curba corupției crește cu spor. După cum declara "Europei libere" (7.9.94) procurorul general al României, D. Manea Drăgulin, volumul cazurilor depistate s-a dublat. Pe frontul anticorupție luptă jurnaliștii, oameni politici și polițiștii. Cîțiva ofițeri din Maramureș (relatează "Academia Cașavencu"), care intraseră pe filiere fierbinți, au fost victimele unor ciudate accidente: o bombă care a explodat lângă picior, un glonie rătăcit care trecea prin cap sau o mașină derapînd bizar.**

➤ **În timpul războiului, pe străzile Bucureștiului, erau afișe care invitau adulții să ofere cît mai multe dulciuri copiilor. Magazinele plesneau de zahăr. Astăzi, guvernul Văcăroiu anunță importul a 200 000 tone de zahăr. Cu valoare. Din banca mafiei importatorilor se aud aplauze.**

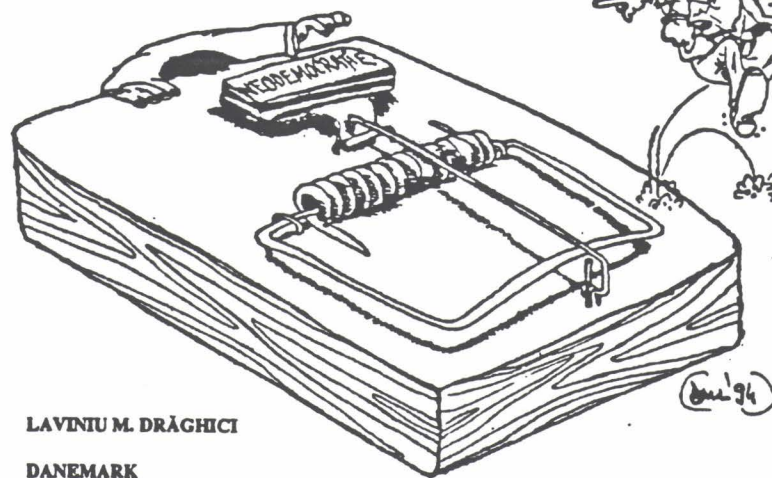
➤ **Andrei Păunescu, director al jurnalului "Și totuși iubirea", fiu al senatorului Adrian, a primit în fine un apartament din fondul de protocol al guvernului. Și totuși iubirea.**

➤ **Starea infrastructurii rutiere românești este tristă. Deși insuficientă cantitativ, se întîmplă ca un drum zilnic utilizat de mii de vehicule să nu existe pe hărți: drumul rutier de pe digul dintre Brăila și Galați. Cauza: nu este omologat fiind foarte periculos. Dar dacă nu există, nimeni nu-l interzice circulației. (Rom. Lib. 25.8.94)**

➤ **Mirajul îmbogățirii continuă să-i atragă pe mulți români spre șantiere străine. Economia de piață a permis crearea unor firme particulare care exportă mîină de lucru. Dar pînă azi nu există un cadru juridic pentru protejarea românilor care lucrează în străinătate. Accidentele sunt multe, în timp ce discreția autorităților române, fermă. Totuși, la insistențele unor jurnaliști de la România liberă, un consilier al Direcției consulare a recunoscut recent că doar în Israel au murit 50 de persoane. Printre cauze: clima, condițiile grele de muncă, dezordinea și indisciplina, calitatea oamenilor (unii veniți ilegal). Sunt dese beții și bădăi tragice: vocea bătută la 37° Celsius, un cocktail exploziv.**

Șerban DEMETRIU

Erată. În numărul trecut (pag. 6), trebuia citit Comănești pentru exploziile petrecute în mai multe imobile.



LAVINTU M. DRĂGHICI

DANEMARK

EXILUL ROMANESC, IDENTITATE ȘI CONȘTIINȚĂ ISTORICĂ - IV

urmare din numărul 229

Ziua a doua, consacrată **contribuției românești la cultura occidentală**, (v. Lupta nr. 229), a mai cuprins, ca o trecere spre tema zilei următoare - **Martiriul neamului nostru, criteriul moral al exilului**, o lecție pe tema *"Asasinarea fizică și morală a elitei intelectuale românești"* între MONICA LOVINESCU și VIRGIL IERUNCA, cei care se aflau, în exil, în comunicarea cea mai receptivă și consecventă cu "exilul interior" și PAUL BARBĂNEAGRĂ.

P. Barbăneagră constată, cu amărăciune că, *"în timp ce elita morală și intelectuală era asasinată în Est, intelectualii din Vest și susțineau pe criminalii de la noi"*. De altfel, crede el, marxismul este *"o inepție strict intelectuală, care face parte din procesul de degradare, de autodistrugere al lumii, prevestit de un Charles Peguy. O utopie cu efect de cimitire"*. Virgil Ierunca nu crede că e vorba de marxism, el a fost doar un pretext, comunismul nefiind o dictatură, ci o nouă formă de confiscare a conștiințelor care urmărea modificarea naturii umane, atomizarea completă a societății. Marxismul n-a făcut decât să dea acestei forțe de desființare și disoluție un prestigiu filosofic. Pentru Monica Lovinescu, *"marxismul a fost un episod clinic al societăților occidentale, care erau libere și au putut să se îmbolnăvească cum au vrut"*. Între 1947-1975 redacțiile ziarelor erau, practic, inaccesibile dezvăluirilor exilaților. Abia după această dată s-a petrecut insolita întâlnire între cei aflați pe baricadele lui mai '68 - împotriva căreia scriseseră Aron și Ionescu - cu Soljenițin. Astfel că, după ani de luptă cu morile de vânt, fenomenul Goma, greva minerilor din Valea Jiului, Sindicatul liber, părintele Gh. Calciu, Doina Cornea, Radu Filipescu, au putut cristaliza solidaritatea occidentală față de lupta împotriva regimului comunist din România. Și pentru că în aceasta ordine de idei s-a pronunțat eticheta "disident", Doina Cornea, aflată în sală, a ținut să precizeze: *"nu am fost disidentă, ci rezistentă!"*

Pentru a măsura proporțiile prăpădului care s-a abătut asupra României, trebuie să știm ce am pierdut. Monica Lovinescu amintește că, înainte de 1945, cultura românească atinsese maturitatea, eram pe cale de a intra în circuitul culturii europene. Conform modelului venit din URSS, tocmai această elită trebuia nimicită. Monica Lovinescu precizează și câteva specificități ale instaurării și funcționării comunismului în România. Dacă rușii, care trăiseră deja acest sistem, beneficiau de mai multă memorie, conștiința europeană și modernitatea n-aveau la noi decât ceva mai mult de o jumătate de secol. Dacă, spre deosebire de alte țări din Estul Europei ocupate de sovietici, am avut cea mai mare rezistență din Est înainte de 1964, tot spre deosebire de acestea, noi nu

aveam o elită de stînga. Or, Revoluția maghiară din 1956 a fost inițiativa acestor intelectuali decepționați, cum s-a întâmplat și în Polonia, Cehoslovacia. *"Noi n-am avut de unde să avem decepționați"*, spune Monica Lovinescu

De altfel, Lily Marcu avea să relateze în emisiunea *"Histoire parallèle"* (pe canalul franco-german Arte, în iunie a.c.), cu prilejul a 50 de ani de la intrarea sovieticilor în nordul Moldovei, un episod semnificativ. Walter Roman, care se afla la Moscova, a fost trezit din somn de Molotov care-i puneă, din partea lui Stalin, întrebarea: *"pe cine se pot bizui trupele sovietice în România?"* - Pe nimeni, a răspuns Walter Roman.

Virgil Ierunca crede că 23 August nu e o opțiune istorică, este un destin impus de istorie. Primii comisari politici sunt: J. Perahim pentru arta plastică, Iosif Chișinevski și Leonte Răutu pentru presă, Mihai Beniuc (care de altfel n-a refuzat nici un premiu regal) pentru literatură. Modelele compromisiului sunt: Sadoveanu cu *"Lumina vine de la răsărit"* și *"Mireea Cocor"*, G. Călinescu cu articolele din *"Tribuna Poporului"*, mult mai târziu Arghezi care spunea: *"comunizarea României reprezintă al doilea descălecat al Moldovei"*. În aceasta vreme, mor în închisoare Mircea Vulcănescu, *"îndreptar de conștiință"*, cum îl numește Virgil Ierunca, Gh. Brătianu, Ioan Petrovici, Radu Cioculescu. Se sinucide, în ascensorul Facultății de Litere, profesorul Dragoș Protopopescu, cunosc ani de temnița intelectuali ca Teohar Mihadaș, Constant Tonegaru, Vasile Voiculescu, Nichifor Crainic, Radu Gyr, Nicolae Steinhardt Ion Caraion și alții alții.

Comunicarea *Confruntarea dintre exilații români și partidele marxiste occidentale (exemplul Italiei)*, i-a prilejuit pictorului CAMILIAN DEMETRESCU, prieten al regretatului Vintilă Horia, reconstituirea unui parcurs inițiat, de la politic la sacru. Venit din România anilor '70 să denunțe aberațiile regimului comunist din țară, constată opoziția față de exilați a unor Carlo Ponti și G. Vigorelli. De altfel, în 1974, televiziunea de stat italiană a transmis un amplu documentar, realizat de Carlo Ponti, cu un comentariu de Gian Carlo Vigorelli, intitulat *"Cu cărțile pe față cu Nicolae Ceaușescu"*. Comentariul începea, textual: *"Ceaușescu, Hrușciov, Mao și Papa Giovanni sunt cei patru mari țărani ai secolului nostru, care au dat splendide probe de imaginație și de concretețe"*. Reușește, totuși, cu mari dificultăți să publice timp de 7 ani mărturiile și analize politice, mai ales în publicațiile italiene creștin-democrate, reluate apoi la radio Europa Liberă, în zărele exilului.

Dar mistificarea nu se cantonează la realitatea comunistă din Est. Camilian Demetrescu constată o reală ofensivă a culturii progressisto-marxiste, sterilizantă a tradițiilor spirituale ale Europei. În primii zece ani, pentru a se vindeca de coșmarul realismului socialist, profesează arta abstractă în care exalta rădăcinile miturilor noastre. Un eveniment - descoperirea unei biserici romane din anul 1000 locuită de copaci, restaurarea, resfințirea și botezul său aici - îl ajută să facă pasul hotărîtor de la opozant față de realismul socialist din țară, la asimilarea creatoare a spiritualității medievale. *"Pentru a înfrînge balaurul"* culturii

ideologice, arta sa repropune lumii simboluri. *"Fiindcă toate civilizațiile se sprijină pe simboluri, dar spre deosebire de evul mediu care trimitea la componenta noastră transcendentă, cele de azi fac apel la joasa natură, la sloganurile publicității politice, comerciale, semnificînd degradarea civilizației europene"*.

Duminică 22 mai, ziua consacrată **Martiriului neamului nostru, criteriul moral al exilului** a fost, probabil, cea mai bogată și impresionantă a simpozionului, prin calitatea vorbitorilor și a mărturiilor, prin profunzimea și demnitatea evocărilor.

O inedită comunicare a fost cea a lui ION VARLAM, *"Gulagul românesc trăit de un copil"*, care a evitat confesiunea propriilor suferințe, limitîndu-se la evocarea citorva "afaceri politice" în care au fost implicați copii minori.

Lotul din care a făcut parte Ion Varlam (arestat la 14 ani), numit de Securitate "Rombul roșu", este alcătuit din elevi de la liceul I.L. Caragiale (fost Titu Maiorescu), care, în iarna lui 1948-49 lipiseră manifeste cu caracter monarhist. Peste trei ani, în 1952, "acțiunile" lor, scoase la lumină de un fapt divers, prilejuiesc Securității montarea unei afaceri politice, cu scopul evident al unei represiuni "de clasă". Iată prezentarea lotului:

Șeful lotului a fost Maria-Ioana (Marioana) Cantacuzino-Nabab, fiica pilotului cunoscut sub prenumele de "Băzu", unul din așii aviației noastre de vînătoare și strănepoata căpeteniei conservatoare de la care vine porecla ce distinge această ramură a familiei. Marioana Cantacuzino trăiește azi în Franța și s-a afirmat ca romancieră sub numele de Oana Orlea. (...) Mihai D. Sturdza, urmașul direct al penultimului voievod al Moldovei, cunoscut ca istoric și prin prestațiile sale la Radio Europa Liberă. Fizicianul Grigore A. Ghika, coborîtor din primul domn pămîntean din Țara Românească. Arestarea lui Radu Miclescu și Dan Florescu (...) avea implicații mult mai grave: alți mama celui dintîi, cît și tatăl celui de al doilea lucrau la ambasada Statelor Unite. În afara tinerilor care aveau nume cu rezonanță istorică au fost arestate odraslele unor reprezentanți ai marii burghezii - foști demnitari ai statului sau responsabili de mari întreprinderi: Dimitrie Lecca, fiul unui ambasador, director de departament în Ministerul de Externe, Cornel Todea, viitorul regizor, fiul unui director de departament de la Ministerul Muncii, Mihnea Ștefănescu, fiul secretarului general al consiliului de administrație al societății Malaxa și alții."

"Datorită curajului și îndrăzneții Marioanei Cantacuzino - care a susținut că nici un adult nu le-a inspirat activitățile, dar și "abiliții lui Grigore Ghika", ce explica totul prin lectura cărților de aventuri și spiritul romantic al vârstei, ancheta nu s-a prelungit."

Cei mai mari și-au ispășit pedeapsa în închisori și lagăre de muncă, minorii, adunați cu prostituatatele într-un imobil de pe Calea Griviței, au fost răspîndiți pe la diferite colonii de muncă, care erau fostele școli de corecție, trecute de la Învățămînt la Interne. Aici se aflau orfani de război sau copii pierduți în timpul deplasărilor de populație din Basarabia și

Bucovina, copii părăsiți. Delincvenții de drept comun erau puțini, dar activi, în cîrdășie și porniți pe prozelitism. Și totuși...*"Mai tîrziu, în 1959-60, aflîndu-mă la muncă silnică în lagărul de la Salcia (Balta Brăilei), l-am regăsit pe un fost hoț de buzunare, coleg la "reeducare" ca minor. Condamnat politic de data asta, s-a arătat foarte demn, dînd dovadă de mult curaj în cursul unei foarte dure represiuni, consecință a unei ingenioase evadări. Întîlnirea cu "politicii", la minori, îi schimbaseră orizontul și preocupările".*

La reeducare, *"cea mai grea încercare a fost pentru noi, "politicii", refuzul mimetismului, adică inventarea unei "metode" de a rezista la pierderea identității... Metoda copilului Ion Varlam a fost încăpăținarea de a practica în*

adresarea și comportarea politicoasă, refuzul argoului, al înjurăturilor, o distanță care impunea și celor mai înrăiți. Școlarizarea este aici sumară, de tip profesional și copii sunt puși fie să muncească la fermă, fie la atelierul mecanic.

Ion Varlam a fîntînit în închisoare și alte loturi de minori. La Jilava se afla "lotul tunarilor", alcătuit din Vasilescu-Valjan, Mihăilescu și Mihalovici. Tații acestor băieți fiind închiși, ei imaginaseră scoaterea obuzierului austriac de la Muzeul Militar, - care, observaseră ei, putea fi pus pe o șină de tramvai - și deplasarea lui pînă în fața Ministerului de Interne, pe bdul Magheru, care urma să fie bombardat dacă părinții lor nu erau puși imediat în libertate.

Alt lot se numea "URSS go home" - trei copii între 13-15 ani, Abunei, Bădic, Butmariu

scriseseră această formulă invitativă pe trotoarele Iașilor.

În fine, lotul "sabotorilor de la Ploiești - care au vrut să avarieze trenurile cu cisterne care cărau în Rusia petrolul românesc. Dar cazul cel mai patetic este cel al lui Cornel Pleșa. Tatăl său, legionar, închis din 1941, reușește să evadeze de la Aiud, și să se ascundă în munți unde ia legătura cu partizanii. Deși torturați, nici Cornel, nici mama sa (care s-a îmbolnăvit grav) n-au recunoscut a ști ceva despre bătrînul Pleșa. Securitatea a lansat atunci zvonul că-i va elibera pe amîndoi dacă cel evadat se predă. Pleșa s-a predat, dar nici neavsta, nici fiul n-au fost eliberați, ci condamnați pentru "omisiune de denunț".

A.C.

(urmare în numărul viitor)

NOUL MITROPOLIT AL BISERICII ROMÂNE UNITE

Ca urmare a cererii de retragere, pe motiv de sănătate, a Cardinalului Alexandru Todea, de mai mulți ani imobilizat de boală în casa sa de la Reghin, S. P. Papa Ioan Paul al II-lea l-a numit Mitropolit al Bisericii Române Unite pe episcopul Lucian Mureșan.

Născut la 23 mai 1931, în comuna Ferneziu - Baia Mare (jud. Maramureș), după terminarea studiilor liceale, dorința de a deveni preot este zădărnicită de suprimarea Bisericii greco-catolice. Lucrează ca muncitor și funcționar în diferite servicii, iar în 1955 sunt primiți, făcîndu-se o excepțională derogare, 5 tineri uniți la seminarul romano-catolic din Alba Iulia. Dar Departamentul Cultelor îi elimină în anul IV. Deși supravegheat de securitate, își continuă studiile și-și susține examenele în clandestinitate cu preoți-profesori de la fostele academii greco-catolice, continuînd să lucreze ca funcționar. După eliberarea din

închisoare, în 1964, a episcopilor greco-catolici, la sfîrșitul aceluiași an, este hirotonisit preot de către Episcopul Diecezei Maramureș, PSS dr. Ioan Dragomir. Ca preot activează clandestin ocupîndu-se mai ales de tinerii care doresc să devină preoți. După moartea Episcopului Dragomir, Pr. Mureșan este ales conducător al Episcopiei de Maramureș, iar în 1986, IPSS dr. Alexandru Todea îl numește ordinarus al Diecezei. În martie 1990, Papa Ioan Paul al II îl numește Episcop.

În 4 iulie 1994, este numit Arhiepiscop și Mitropolit al Bisericii Române Greco-catolice, iar la 27 august, la Blaj, are loc solemnitatea înscăunării sale în Catedrala "Sfînta Treime", în prezența numeroșilor credincioși. Nunțiul Apostolic Mgr. John Bukovsky i-a înmînat paliumul papal, simbolul autorității mitropolitane. Au mai participat Arhiepiscopul greco-catolic de

Cluj-Gherla, IPSS Gh. Guțiu, IPSS Ioan Ploscaru, Episcopul unit al Lugojului, episcopul de Oradea Vasile Hossu și nou numiții episcopi PSS Virgil Bercea, Ion Șișeștean și Alexandru Mesian, personalități ale Bisericii Unite, Pr. Silvestru Aug. Prunduș, superiorul provincial al ordinului Bazilian, Pr. Emil Puni, superiorul iezuiților din România, Pr. Augustin Ciungan, vicarul Bucureștilor, Pr. Ioan Mitrofa, rectorul Academiei Teologice blăjene, arhiepiscopul-mitropolit romano-catolic de București, Ioan Robu, episcopul romano-catolic de Iași, Petru Gherghel, arhiepiscopul latin de Alba Iulia, IPSS Jakubinyi György, episcopul latin de Timișoara, IPSS Sebastian Kreuter, secretarul Congregației Bisericilor Orientale de la Roma, Miroslav Marusyn, Victor Oparschi, consilier al Președintelui Iliescu, Gheorghe Vlăduțescu de la Departamentul Cultelor. Biserica Ortodoxă s-a a fost reprezentată de cîțiva preoți, consilieri din partea Mitropoliei de la Sibiu și de la Eparhia Alba Iulia.

MONUMENT PENTRU "GRUPUL DABIJA"

În 28 octombrie 1949, la 5 dimineața Securitatea împlinea sentința la moarte a 7 luptători anticomuniști, Maiorul Nicolae Dabija, 42 de ani, Cavaler al Ordinului Mihai Viteazul și decorat cu Crucea de Fier pentru acte de bravură pe frontul de est, Onea Titus, Scridon Ioan, Opriță Gheorghe, Mihăilțan Traian, Rațiu Augustin și Bolfea Silvestru. În fața gloanțelor, raport întocmit către "Direcția generală a securității populului", consemnează că Mihăilțan Traian a spus: "cu aceeași monedă vă vom plăti", Bolfea Silvestru: "Doamne ajută!", iar Dabija Nicolae a strigat: "Trăiască România". Au fost aruncați într-o groapă comună la marginea cimitirului central din Sibiu, loc cunoscut de groparul Silaghi Ioan.

În 11 septembrie 1994, a avut loc la Sibiu ceremonia înmormîntării celor 7 luptători, oficiata de preoții Bogdan Gheorghe, greco-catolic, Vladovici Ioan, Roman Horia Tălmăcelu, ortodocși, în prezența călugărițelor de la Congregația Maica Domnului din Blaj. AFDPR,

filiala Sibiu, a înălțat un monument de marmora neagră. Au participat peste 2 mii de oameni, țărani din împrejurimi, foști deținuți politici, foști soldați din subordinea Maiorului Dabija. Constantin Ticu Dumitrescu a declarat *"României libere"*: "A lipsit comandantul garnizoanei Sibiu, care ar fi trebuit să prezinte onorul unui ofițer superior din Armata Regală. Maiorul Dabija ar fi trebuit făcut general post-mortem, iar TVR să acorde un spațiu de transmisie acestui eveniment".

" PROCESUL ZIARIȘTILOR "

Luni, 12 septembrie a avut loc la Curtea Supremă de Justiție prima înfățișare a procesului de reabilitare a ziariștilor Pamfil Șeicaru, Radu Gyr, Stelian Popescu, Ion Dumitrescu, Romulus Dianu, Romulus Șeișanu, Alexandru Hodaș, Gabriel Bălănescu, Pantelimon N. Vizirescu, Aurel Cosma și Pan Vizirescu. Ei au constituit al doilea lot de judecată după procesul Mareșalului Antonescu, acuzați de a se fi "pus în slujba fascismului".

Pamfil Șeicaru, pentru articolele din

"Curentul" și *"Cuvîntul"*, a fost condamnat la moarte, sentință care l-a aflat în Spania, unde a murit în 1980, la 86 de ani. Stelian Popescu, directoul "Universului", care a plecat la începutul verii lui 1944 în Elveția, a fost condamnat la 25 de ani muncă silnică.

Pentru că nu s-a întrunit numărul suficient de judecători (mai mult de jumătate din 45), procesul s-a amînat pe 5 decembrie 1994.

Alvaro Botez Sculptures en marbre

Exposition du 4 au 29 octobre
La Galerie Sculptures
11 rue Visconti 75006 Paris
ouvert du mardi au samedi de 11h à 19h

Alvaro Botez, născut la 12 iunie 1944 la Lisabona, absolvent, în 1970, al Facultății de Arte Plastice din București, trăiește la Paris din 1980. A expus în 56 de expoziții colective și peste 10 expoziții personale (la Paris, Oslo etc), operele sale aflîndu-se în diverse colecții particulare în SUA, Belgia, Franța, Italia, Elveția, România.

"DOAMNA ANINA" RĂDULESCU-POGONEANU

Cine a avut privilegiul de a fi urmat liceul la Școala Centrală de Fete din București înainte de 1947 - an în care firul normal al vieții școlii noastre s-a frânt, a căpătat un nume străin de țară și idealurile românești tradiționale iar profesoarele au fost îndepărtate - s-a bucurat de profesoare excelente. Doamna Anina Rădulescu-Pogoneanu era, de departe, cea care strălucea în această Arcadie a adolescenței noastre.

În raport cu colegile din alte clase care o cunoșteau pe "doamna Anina - cum o numeam cu afecțiune în Școală - exclusiv în calitate de exemplară profesoară de filosofie, cele care ne aflam între anii 1939 și 1947 în seria "B", am avut-o și ca dirigintă. Doamna Anina a modelat gândirea și conștiințele a numeroase serii de centraliste prin exemplul puternicei sale personalități. Pasiunea pentru profesiunea aleasă, altruismul, demnitatea, delicatetea sufletească, deschiderea către "nou" sunt câteva dintre calitățile ei principale. Orele Doamnei Anina ne aduceau nu numai cunoștințele obligatorii de filosofie; niciodată nu ne preda după un manual anume, ci "de la ea", după o metodă care-i era proprie, obligându-ne să mergem la textul filosofic și să-l interpretăm cu libertate de spirit. Cu dăruire și cu un tact pedagogic aparte, ne conducea către orizonturi nebănuite, absolut noi, în sincronie cu cele ale lumii occidentale, devansându-și timpul. Ne-a familiarizat cu cultura franceză, al cărui produs nobil era - urmasa Filosofiei la Paris -, de la Doamna Anina auzind pentru prima oară de scriitori - evident, neîntrași în programa școlară! - ca Sartre, Giraudoux, Anouilh, Saint-Exupéry. N-a fost însă scutită de invidia și de răzbunarea unor "inspectoare" comuniste care ne invadaseră școala după 1945. Una dintre acestea a fost vajnica Theodosia Ioachimescu-Graur (1), care condamna "derogările" de la programă...

Îndrăgostită de teatrul francez, Doamna Anina regiza cu vocație spectacolele aplaudate din Giraudoux și Anouilh jucate de eleve în sala de festivități, dăruită liceului de fratele Directoarei, industriașul Nicolae Malaxa. Tot de la Doamna Anina am aflat de dadaism, despre suprarealiști, despre scriitorii de origine română din străinătate, despre Eugen Ionescu sau despre Ilarie Voronca. Atunci când profesoara de română era absentă, cine altcineva decât Doamna Anina putea să ne vorbească despre Eminescu? ea ne-a interpretat "Lucașfărul" și "Nosa" în ore de neuitat (peste ani va publica o analiză a "Glosei" în "Revista Scriitorilor Români", care apărea la München); tot așa au rămas gravate în memoria noastră și cursurile de istoria artei pe care le ținea, facultativ, simbăia după amiază, la școala Popa Rusu, într-o sala arhiplină...

Apropiată de eleve, Doamna Anina ne invita uneori la ea - și acesta un obicei puțin obișnuit pe atunci. Care dintre noi ar putea uita după amiezele petrecute în casa ei de pe str. Arh. Louis Blank nr. 19, cu încăperile și scara

interioară înșesate de cărți? În primăvara anului 1968, când am avut prilejul nesperat de a mă afla pentru prima oară la Paris și - credeam eu - ultima dată, am vizitat-o pe Doamna Anina în str. Jean Mermoz. Am regăsit-o neobosită, implicată activ în viața exilului românesc, plină de optimism. Dar boala necruțătoare i-a măcinat trupul fragil și fragilizat de lipsurile îndurate cu fruntea sus, în țară, departe de fiica sa, Vivi Vulcănescu, și obligată, după 1947, să lucreze la ... Bolintinul din Vale.

Acum, când Doamna Anina nu mai este printre noi, trebuie să nu uităm că această ființă excepțională provenea dintr-o familie de înalte valori intelectuale: mama sa, Elena Rădulescu-Pogoneanu, profesoară și autoare de manuale de franceză, fusese directoarea Școlii Centrale,

tatăl, Ion Rădulescu-Pogoneanu, era un discipol fidel al lui Titu Maiorescu. A avut doi frați, distinși diplomați, care au făcut ani lungi de temniță, unul stingându-se între zidurile pușcării. A fost prima soție a filosofului martir Mircea Vulcănescu și era vară cu Eugen Ionescu. Din aceste rădăcini izvorau și patriotismul și dragostea ei pentru libertate!

Nu sunt multe persoane cărora li se poate aplica fraza unui alt scriitor îndrăgit de Doamna Anina, Albert Camus: "*Il y a des êtres qui justifient le monde, qui aident à vivre par leur seule présence*" ("Le premier homme", p. 39, Gallimard, 1994). Doamna Anina se număra printre aceste ființe.

Dumnezeu s-o odihnească în pace!

Florica DIMITRESCU

(1) Theodosia Ioachimescu-Graur a deținut postul de atașat cultural la Paris, atunci când a fost suprimate Școala Română de la Fontenay-aux-Roses...

CE TĂCERE ...

După câte știm, singurii care au amintit formal de zilele din August 1944 în România și actul de curaj al regelui Mihai cu partidele istorice, de opoziție (care împreună au negociat acest act), au fost Senatul și Congresul american.

În Franța nu s-a pomenit nimic despre România și actul de la 23 August care a readus România alături de aliații ei tradiționali - contra Germaniei hitleriste - până la sfârșitul războiului.

Cu ocazia semi-centenarului ar fi de dorit ca de pe acum să se strângă de la martorii încă în viață documente și marturii pentru a contribui la restabilirea adevărului istoric în țară.

Maria BRĂTIANU

Viorica VULCĂNESCU

COLOMBA

Nu putem să nu ne întristăm - în zilele în care se sărbătorește Eliberarea Parisului în fast și lumini - de citirea unui anunț, modest, între altele, în pagina "Carnet" a ziarului "Le Monde" (din 25 august): Colomba Voronca s-a stins, în ziua de 22 august, undeva, lângă Paris, la Palaiseau, într-o "maison de retraite"... Doamna Catherine Noone, nepoata sa (împreună cu familia Videcoq și prietenii) publică faire-part-ul.

Nu am scrie aceste rânduri dacă nu am fi avut ocazia de a fi cunoscut-o pe Colomba Voronca, în anii 80. Și credem că nu numai noi, ci și alți Români au avut, pe atunci, prilejul de a deschide ușa modestei sale locuințe din strada Goutte d'or, în plin cartier de emigranți și de rea faimă ("ma simt bine printre Arabi și printre cei de culoare"). O personalitate puternică, o gândire clară, o duritate de oțel - dar o fidelitate fără margini față de Memorie: a soțului ("Ilarie Voronca nu putea să sfișească altfel"), a fratelui, poetul Claude Sernet, a Poeziei moderne. Iubea România și plaiurile Moldovei natale, aprecia și iubea mult pe Geo Bogza - iar străința-i încăpere în care trăia (în acei ani) era un adevărat muzeu al literaturii și artei românești. Edițiile princeps ale poemelor lui Ilarie Voronca și ale lui Claude Sernet, exemplare unice, uitate, ale revistelor avangardei românești (Unu, 75cp), tablouri și desene ale lui Marcel Iancu precum și, bineînțeles, sculpturi de Brâncuși (între care și o versiune de autor, cu dedicație, a Sărutului). Ceea ce menționăm aici este o simplă, săracă, rememorare...

Profesor asociat, pe atunci, la Sorbona (Paris

IV), aduceam pe unii dintre studenții merituoși la Colomba Voronca, în mizera ei locuință bogată, ca să cunoască valoarea artei și culturii românești. Atunci când în România lui Ceaușescu nu se putea pătrunde în libertate, casa ei semnifica România!

Erau ani grei. În țară, bîntuia naționalismul ceaușist al securității, în străinătate, la Paris, agenții lor, Amnesty International publica liste de torturați, ultragiați, distruși de poliția politică din România. Ni le arăta, atunci, cu o privire tristă: "iată ce a devenit România noastră!" Dar niciodată, absolut niciodată, Colomba Voronca nu s-a despărțit de țara sa - sau de imaginea țării sale -, niciodată nu a îndemnat sau încurajat pe vreun Român să ia calea exilului.

Era, ceea ce se numește în Franța, "un om de stînga". Prietenii lui Ilarie Voronca, prietenii ei personali (printre care H. Mechonnec, comunist!), Claude Sernet luaseră parte la Rezistența franceză. Putea ea să nu le urmeze calea - fie și în timp de pace, după victorie? -, putea să nu continue atitudinea asumată de avantgardişti din România?

Colomba Voronca a personificat la Paris, ani de-a rîndul, dănuirea avangardei românești. A fost dat acestei femei, cu formație științifică (inginer chimist!) să apere, în Franța, memoria lui Ilarie Voronca, Benjamin Fondane, Claude Sernet, a lui Brâncuși și a lui Marcel Iancu - urmîndu-și curajos, drept, imuabil, destinul.

Colomba Voronca a fost un om drept. Odihnească-se alături de cei drepti!

Alexandru NICULESCU

■ În 9 august, 9 fundații - Iuliu Maniu, Rene Radu Policrat, Acțiunea Civică, Societatea Civilă, Memoria, Anastasia, Comitetul "adevărul despre 23 august", Mișcarea România Viitoare și Grupul Patria - au anunțat într-o conferință de presă că au adresat Regelui Mihai invitația de a participa la un simpozion internațional consacrat actului de la 23 august 1944. Au urmat invitații și din partea altor organizații civice și religioase, a primarilor municipiilor Arad și Iași.

Casa Regală a anunțat că este lăsată în grija fundațiilor și organizațiilor care au adresat invitația negocierile cu autoritățile. Acestea au început în 2 septembrie între ministrul de externe Teodor Meleșcanu și reprezentanții celor 9 fundații, Alexandru Paleologu, Ion Diaconescu, Dan Grigore și Dinu Patriciu. Acesta din urmă a declarat că "vizita Regelui Mihai trebuie scoasă din contextul disputei republică-monarhie".

Știrea că organizații românești din Franța au cerut ministrului de externe Alain Juppé să intervină pentru respectarea drepturilor omului în România, deci acceptarea accesului în țara natală a Regelui Mihai este publicată în "Dimineața", iar a doua zi, 9 septembrie, purtătorul de cuvânt al guvernului anunță că vizita nu este oportună, condiționând-o de recunoașterea actualei Constituții și de desfășurarea ei în limite strict private, adică fără participarea la simpozionul internațional din 8-9 octombrie pentru care era de fapt invitat.

Negocierii, din partea celor 9 fundații, în noua formulă, Alexandru Paleologu,

Dan Grigore, Ion Diaconescu, Sorin Dumitrescu și Valentin Hossu Longin, au participat totuși la o nouă întâlnire, în seara de 13 septembrie, la Ministerul de Externe, exprimându-și voința de a continua demersurile.

■ La Curtea de Justiție a Consiliului Europei va avea loc o premieră: procesul unui fost proprietar din România, căruia justiția română nu i-a admis dreptul de a-și redobîndi proprietatea asupra casei, abuziv luate de regimul comunist. Curtea Juridică de la Strasbourg acordă asistență foștilor proprietari în termen de 6 luni de la primirea ultimei sentințe în țara de origine, acordă avocat din oficiu și nu-i cere reclamantului să fie prezent. Dacă acest caz va fi rezolvat favorabil, va stimula nedreptății care - fie că și-au redobîndit proprietatea, dar Curtea Supremă din România le-a intentat recurs în anulare (actualmente, după "indicațiile" președintelui Iliescu, au apărut 20 de recursuri în anulare!), fie că nu au avut câștig de cauză în nici o instanță.

■ La conferința de presă a Sindicatului PROPACT, s-a arătat modul în care Fundația "România Mare" a intrat în posesia fostei cooperative de producție de la Butimanu (județul Dâmbovița). Cu 14 milioane au fost achiziționate: atelier de fierărie, grajd de vaci, clădire locuință, siloz, baraj de acumulare (429.291 lei!), motor electric, tractor, autoturism ARO, grajd cai, atelier mecanic etc.

■ PL 93 a anunțat în 30

Familia Joubert - Mihaela, fiică, Claude, ginere și Maria, nepoată - Măriuca Vasiliu, soră și Ioana, Costi și Doina, nepoți anunță că în ziua de 1 octombrie, ora 10, 30, la Misiunea Catolică Română - 38, rue Ribéra, 75016 Paris - se va oficia un parastas pentru Mihai Mărculescu.

Asociația liberalilor români din Franța contează pe prezența celor care l-au iubit și stimat pe omul de excepțională calitate care a fost Mișu Mărculescu.

august că la viitoarele alegeri locale va participa pe liste separate, nu pe cele PNL. Din septembrie 1993 acest partid a participat pe liste separate la alegeri locale din 71 de localități și a câștigat 16 posturi de primari.

■ O serie de ziaristi, în frunte cu redactorul șef Mihai Pâlsu și-au anunțat demisia de la "Evenimentul Zilei", fiindcă Ion Cristoiu ar fi făcut un pact cu președintele Iliescu și în ziar apar materiale care ignora deontologia profesiei de ziarist.

■ Viorel Cataramă a suprimat ziarul său "Ora" considerându-l nerentabil.

■ Regia Autonomă Coresi a anunțat că nu mai tipărește ziarul "Dimineața" (publicație devotată puterii), care nu i-a plătit din ianuarie.

■ Valentin Gabrielescu a fost ales raportor al Consiliul Europei, la reuniunea de la Paris a Biroului permanent al Parlamentului European, în problema aromânilor - risipiți în Grecia, Albania, Bulgaria și Macedonia.

■ Agenția Basapres face cunoscut că, la Tighina, circa 38.000 de locuitori ai orașului au solicitat cetățenia moldovenească. În ciuda obstacolelor inventate de Tiraspol.

DECESE

Pavel Cornel Vulpe, care la 18 ani, în 1987, a fost unul din cei 61 de muncitori deportați de la Brașov, mort la 25 de ani în urma sechelelor lăsate de anchetă; Prof. dr. Eduard Pamfil; prof. dr. ing. Ion Părcălăbescu; mat. dr. Mihai Dragomirescu; av. Romulus Popescu; dr. Anton Oprescu; Odette Maria Graur (n. Harion); dr. ing. Constantin Berbec; Marcela Musa; Adi Claudia Mărculescu; Maria Guță; Lucia Birghilă; gen. maior (r) Petru Ignat; ing. Theodor Marinescu; Constantin Tudor; Alexandrina Rădulescu; Zătic Aurel; Rodica Munteanu; Ion Cozma; col (r) Ilie Dumitru; dr. Dragoș Pietraru; dr. Emanuel Munteanu; Dan Dumitrescu; Cornel Ciobotariu; Ancuța Tămăioaga (Negoescu); Alexandru Cristea; ing. Georgică Crepulescu; Nina Covalescu; Aurel Dușan; Emil Secieru; Florica Blemmer Scherer; Ionel Mușat; Zamfir Banea; ing. Gh. Crepulescu; Sandu Cristea; Neda Gheorghe; Sorin Filipescu; comd. marină (r) Manolescu Gh. Ioan; Nina Covalescu; prof. Poncea Grigore; Molnar Alexandru; Francisc Fischer; Emilian Alexandrescu; ing. Rizea Tudorică; Iovan Maria; Ion Dobre; Eleonora Borcoman (Bunescu); Nicolae Mititelu; dr. Angela Bălan; Marin Alexandru; Constantin Horă; Dan Șerban Rădulescu; Puiu Vasiliu; Romulus Popescu; Elena Pelimon; Mioara Venera Andonic; dr. speolog Dudnic Mihai; Ion Vasiliu; Maria Mihalcea (Popa); Valerian Puiu Vasiliu; Mihai Tăbăraș; dr. ing. Luca Emil; Chițu Gheorghe; prof. Carol Giugudean; Constantin Graur; inv. Lucia Birghilă; Irina Tudor; Zoe T. Oanță; Octavia Preda; Emilian Puiu Alexandrescu; Emilian Rădan; ing. Tudor Rizea; ec. Mircea Mihăilescu; Ioan Ștefănescu; Stela Știrbu; ing. Marian Corcodel; cpt. com (r) ing. Traian Voiculescu;

Asociația legea 1901 INTRAJUTORARE transportă în România orice colet cu obiectiv umanitar la tarife foarte interesante. Viitoarea colectă: 8-9 octombrie 1994 Tel (1) 47 68 75 44 (Girard)

NATURALIZARI "Journal Officiel", 18 și 20 septembrie 1994, publică numele următoarelor persoane născute în România, care au obținut naturalizarea franceză: Angelescu Ion, născut la Crivina; Bageac Viorica, născută la Ploiești; Flaviu Barbacaru, născut la Arad; Coman Aurelia, născută la Drăgoiești; Ilie Grimberg, născut la Iași; Alina Grimberg, născută la Iași; Iulia Grimberg (n. Cohn), născută la Vaslui; Elena Ionescu (n. Dulă), născută la Giurgiu; Radu Ioana Cătălina, născută la București; Dan Ionescu, născut la București; Ioan Morar, născut la Daia; Simona Morar (n. Drăgușanu), născută la Racova; Stroe Alexandra Mădălina, născută la București; Zanian Traian, născut la București.

le combat

Directeur: Michel Korné 22/09/94
ISSN 1148 - 7321

NUMERO 231

TARIF D'ABONNEMENT ANNUEL

En Francs Français:

FRANCE FRF 250
EUROPE FRF 300

Par avion :

AMERIQUE
AMERIQUE DU NORD FRF350
ISRAEL
AMERIQUE DU SUD
ASIE FRF 450
AUSTRALIE

En d'autres monnaies, le tarif est majoré des frais bancaires d'encaissement comme suit.
DEM 100 - CHF 90 - GBP 35

USA 60 ou équivalent

USA 70 ou équivalent

125 Bureaux de la Colline - 92213 St-Cloud-France
Tel. (33-1) 4620540 Telefax (33-1) 46 02 14 37 - Tlx 270152 F
Commission Paritaire N° 65481 - CCP : 11 341 71 A Paris

MEME VIEILLE GARDE, MEME VIEIL AIR

paru dans le Wall Street Journal du 04/07/1994 et signé par Jonathan Eyal.

A première vue quelque chose semble se passer en Roumanie, le pays considéré comme le trainard de l'Europe de l'Est. Le Parlement roumain est en train de débattre cette semaine (4 juillet 1994) si il y a lieu de mettre en accusation Ion Iliescu, le président du pays. Mais alors que le Parlement fait beaucoup de bruit, l'on s'attend à ce que la motion de mise en accusation soit rejetée, laissant inchangés les racontars roumains sur les réformes économiques sabotées et la démocratie simulée - un mélange balkanique classique d'intrigues et de farces. Située seulement en seconde position après la Pologne concernant sa superficie et le nombre de sa population, et située juste à la frontière de l'inquiétante ex-Yougoslavie, l'importance stratégique de la Roumanie ne peut être mise en doute. Faire avancer la cause de la démocratie à l'intérieur de la Roumanie, a toujours été la plus grande gageure pour l'Occident. Mais nonobstant quelques modestes progrès dans cette direction, les indications actuelles font penser que l'Europe est sur le point de se fourvoyer une fois de plus.

La Roumanie a un maximum d'apparences de démocratie occidentale, avec le minimum de substance. En 1990, le pointage total des votes exprimés dépassait le nombre des électeurs inscrits sur les listes électorales d'un million : en 1992, pas moins de 13% des bulletins déposés dans les urnes ont été annulés. Le pays a une pléthore de partis politiques, mais aucun des trois premiers ministres post-révolutionnaires de la Roumanie n'est venu au pouvoir ou ne l'a quitté à la suite d'un processus démocratique totalement transparent. La crainte majeure de l'Occident en ce qui concerne l'Europe de l'Est a toujours été une coalition entre les ex-communistes et les nationalistes enragés. Toutefois, c'est précisément ce qu'a été le gouvernement roumain depuis 1992.

Derrière le sourire

Au sommet de toute cette structure politique siège le président Iliescu, un ancien haut-dignitaire de Ceausescu. Arborant un sourire bienveillant qui cache son manque de scrupule, le président a été en mesure de conduire le pays dans une impasse totale. La terre a été distribuée aux paysans, mais le président continue à insister sur les vertus de la collectivisation agricole; une législation abondante a été promulguée concernant la privatisation, mais la majorité écrasante de l'économie continue à rester dans les mains de l'Etat.

Compte-tenu de son histoire récente, un grand nombre de souffrances subies par le pays était probablement inévitable. Le parti communiste roumain a simplement réussi à donner naissance, après quatre décades d'une terreur gratuite, sans précédent même en Europe de l'Est, au lumpen prolétariat que Karl Marx considérait comme essentiel pour fomenter en premier lieu la révolution. Déracinés de leurs villages, sous l'effet de la politique d'industrialisation chaotique, pour être uniquement entassés dans des ensembles immobiliers délabrés, des millions de roumains ne sont maintenant ni paysans ni travailleurs industriels: ils ont réussi à perdre leurs racines à la campagne mais n'ont

jamais acquis une nouvelle identité urbaine. Créer une démocratie stable et des partis politiques viables avec un tel héritage n'a jamais été facile.

La politique du bâton et de la carotte a toujours été nécessaire pour promouvoir les changements pacifiques dans les anciennes dictatures. Ainsi, après avoir isolé la Roumanie pendant les deux premières années post-communistes, l'Occident a eu raison de changer ses tactiques. La Roumanie a signé son traité d'association avec l'Union européenne et a été admise comme membre au Conseil de l'Europe. Le fait d'avoir admis ce pays a donné à l'Occident certains leviers de pression très utiles: le Conseil de l'Europe établit deux fois par an un rapport sur l'évolution des droits de l'homme en Roumanie, et sa dernière étude a mis en lumière une liste entière de problèmes, à commencer par l'arrestation arbitraire de journalistes pour "avoir apporté un discrédit" à "l'institution présidentielle", jusqu'à un appareil juridique inadéquate et soumis en continuation à l'influence politique. Le problème est que le Président Iliescu n'a aucune intention de se

Le problème est que le Président Iliescu n'a aucune intention de se conformer (aux recommandations du Conseil de l'Europe n.n), car il est convaincu que les carottes ont remplacé maintenant les bâtons dans la politique occidentale.

conformer (aux recommandations du Conseil de l'Europe n.n), car il est convaincu que les carottes ont remplacé maintenant les bâtons dans la politique occidentale.

En faisant valoir que l'économie de la Roumanie a "tourné l'angle", le Fonds Monétaire International et la Banque Mondiale ont accordé au pays une aide stand-by de 721 millions de dollars. De ce fait les chiffres sur lesquels l'IMF a basé sa décision étaient largement non-pertinents. Le gouvernement continue à subventionner les industries d'Etat qui enregistrent des pertes tout en stabilisant de manière ostentative le déficit budgétaire grâce au ratisage des fonds de la sécurité sociale: des personnes retraitées réduites à la pénurie ne peuvent guère renverser le pouvoir, alors que les ouvriers qui seraient mis au chômage pourraient le faire. Le FMI semble avoir oublié qu'il a traité avec des gens pour lesquels la falsification des statistiques était presque l'occupation journalière (le premier ministre Nicolae Vacaroui faisait justement cela sous le régime communiste) et avec des politiciens qui se rappellent les jours où la Roumanie avait obtenu des crédits importants pour des raisons purement stratégiques, nonobstant la répression politique interne.

Ayant estimé que la guerre dans l'ex-Yougoslavie leur a donné une nouvelle importance stratégique, les dirigeants de la Roumanie d'aujourd'hui répètent de ce fait les tactiques de leurs prédécesseurs communistes: ils utilisent les emprunts pour consolider leur contrôle et ajourner le changement. Les promesses de réformes économiques faites au FMI n'ont aucune chance d'être réalisées maintenant, mais cela n'a guère d'importance

car l'argent frais qu'ils ont obtenu des organisations internationales suffira pour satisfaire tout le monde jusqu'aux nouvelles élections. Par la suite le jeu des négociations avec des institutions internationales commencera à nouveau.

En effet le succès dans la négociation du prêt a encouragé les autorités à retarder la réforme pour encore plus longtemps. Une loi passée récemment maintient le contrôle de l'Etat sur les maisons confisquées par le régime communiste. Et nonobstant le fait que les tribunaux de Roumanie ont décidé que leurs saisies étaient illégales, c'est le Président du pays en personne qui a demandé aux autorités d'ignorer de telles sentences.

Que la Roumanie soit gouvernée par d'anciens dirigeants du parti communiste ne constitue pas un fait marquant - la même situation existant dans bien d'autres pays de l'Europe de l'Est. La différence réside dans le fait que la Roumanie continue à être gouvernée par des gens qui restent déterminés à légitimer l'héritage communiste. Cela n'est nulle part aussi évident que dans la politique de privatisation du gouvernement. Il y a deux ans, tous les Roumains avaient reçu des certificats de privatisation mais, comme rien ne s'était passé, la plupart des citoyens se sont débarrassés de leurs certificats. Maintenant le gouvernement propose de délivrer de nouveaux certificats, ce qui a pour résultat d'une part de déposséder ceux qui ont acheté les premiers certificats et de discréditer le concept de la privatisation dans son ensemble.

Les investissements renvoyés

Le problème n'est pas celui d'une ignorance véritable mais bien celui d'une politique délibérée poursuivie par un président qui veut éviter la création d'une classe moyenne disposant de propriétés, classe indispensable à tout fonctionnement d'une démocratie. Les investisseurs ont bien compris le message: les investissements étrangers n'ont totalisé en Roumanie que 5 dollars par personne l'année dernière, le montant le plus faible de tous les anciens Etats communistes et 25 fois moins que celui de la Hongrie.

Le cas de la Roumanie a des implications européennes plus vastes. Une politique de bâton et de carotte demande constamment un réglage de précision et une attention persistante concernant les détails, ce que la plupart des gouvernements occidentaux n'ont pas la volonté de faire. Ayant écarté (de leur préoccupation n.n) la Roumanie, l'Occident ignore maintenant la crise sérieuse qui sévit dans ce pays.

Le président survivra très probablement à la procédure de mise en accusation qui se déroule cette semaine, dont l'initiative appartient à une opposition qui, tout en rejetant l'ensemble des structures politiques, reste trop faible pour assumer le pouvoir. Mais le gouvernement roumain restera perché sur un volcan social, tout en attendant son éruption. Si l'Occident croit qu'en lançant un peu d'argent au président Iliescu, les Balkans seront stabilisés, il risque d'avoir une grande surprise.

Monsieur Eyal est Directeur d'Etudes au Royal United Services Institute de Londres.

LA ROUMANIE AU PARLEMENT FRANÇAIS

Au mois d'août, le gouvernement roumain a été remanié et comporte actuellement quatre ministres du parti nationaliste de droite, PUNR. C'est avec ce parti compromis dans le scandale financier CARITAS de "la Mafia des Jeux" (le Combat du 7/03/1994) que le pouvoir compte faire adopter la loi sur la grande privatisation. Après avoir tardé pendant deux ans à en présenter le projet, Iliescu et Vacariu viennent de le bacier pour le faire voter en quelques jours. Le résultat serait une privatisation formelle en faveur de l'actuelle Nomenklatura, qui préserverait l'emprise de l'Etat sur les 6100 grandes et moyennes entreprises privatisables.

Nous reviendrons sur le sujet dès que la loi sera adoptée.

Quelques analyses de la situation roumaine, formulées en particulier à l'Assemblée Nationale Française ainsi qu'au Sénat les 14 et 27 Avril 1994,

lorsque la France rectifiait l'association entre les Communautés Européennes et la Roumanie, sont instructives.

Au même titre que l'accord de Décembre 1993 avec le FML, l'association avec la C.E. est considérée par le pouvoir de Bucarest comme des succès. Il serait toutefois regrettable qu'ils soient interprétés comme des blancs-seigns.

Ces accords comportent des engagements qu'il serait dangereux d'ignorer. Cela n'a guère réussi à Ceausescu et ne réussirait pas plus à ses successeurs.

Les rapports et les débats du parlement français sont instructifs à ce sujet et précisent certains de ces engagements.

Michel Korné

Extraits du Rapport soumis à l'Assemblée Nationale le 19/04/94

"Quatre années après la chute du régime de Ceausescu, la Roumanie n'est toujours pas sortie du temps du soupçon. Elle conserve la réputation de ne pas avoir complètement rompu avec les pratiques de l'ancienne dictature, de ne pas conduire les réformes avec suffisamment de constance et de discernement et d'écouter avec trop de complaisance la voix d'un fascisme d'un nouveau genre: le national-communiste. A partir de ces constatations qui ne sont pas mal fondées, certains déduisent que la Roumanie - décidément balkanique - doit demeurer dans une sorte de purgatoire et ne mérite pas d'être traitée par l'Union européenne sur un pied d'égalité avec d'autres pays d'Europe centrale et orientale plus exemplaires".....

Les difficultés de la transition roumaine

"De ces quatre années complexes de transition roumaine on peut sans doute retenir une conclusion simple : la Roumanie n'a pas su définir une "voie roumaine" spécifique. Alors que les pays d'Europe centrale ont adopté des stratégies de réformes (qui ont d'ailleurs elles aussi connu des déboires) la Roumanie a hésité entre une "thérapie de choc" ou des réformes plus lentes mais ordonnées et n'a longtemps choisi ni l'une, ni les autres. L'instabilité politique foncière de la Roumanie explique en grande partie cette valse-hésitation. Ce manque de lisibilité et ces à-coups ont fortement contribué à décourager les investisseurs privés et les attributaires de l'aide occidentale.".....

"Les investissements étrangers sont nettement insuffisants, en partie à cause de la politique roumaine qui émet de véritables contre-signaux.

"Ainsi, lors de l'adoption de la loi du 23 Juin 1993, la Roumanie a laissé passer l'occasion d'assouplir complètement sa législation. Cette loi a très sensiblement amélioré le régime précédent mais les partis nationalistes ont imposé deux restrictions qui pourraient être fatales à l'effet d'appel: un investisseur étranger ne peut acquérir un droit de propriété sur les terrains et l'exonération d'impôts sur les bénéfices est moins favorable qu'auparavant! Cette péripétie parlementaire est révélatrice des ambiguïtés de la politique économique roumaine qui ne contribuent pas à éclaircir un horizon déjà passablement obscur.".....

Une situation politique instable

"La révolution de 1989 est apparue rapidement comme une "révolution confisquée" par l'ancienne nomenklatura. En mars 1990, de violents affrontements opposèrent à Tirgu Mures, majorité roumaine et minorité hongroise. Une contestation très forte s'est développée, réprimée par une "minériade" - une descente de mineurs - en juin 1990. La déconvenue occidentale fut d'autant plus grande que les

événements de 1989 avaient été accueillis avec un enthousiasme candide.".....

"Le Parlement roumain ne fait qu'ébaucher une refonte des règles juridiques qui régissent la société. Un certain retard est patent par rapport aux engagements pris: la ratification de la Convention européenne des droits de l'homme traîne; il n'existe toujours pas de lois sur la presse, même si la Constitution en garantit la liberté, pas plus que sur le financement des collectivités locales. Certaines critiques formulées à l'égard de la législation roumaine n'ont toujours pas été prises en compte, notamment l'indépendance de la Cour constitutionnelle, dont les membres ont un mandat renouvelable et sont de ce fait soumis à des pressions. Le délai de la garde à vue peut atteindre trente jours; il arrive même qu'il soit de quatre vingt dix jours, sans droit pour l'intéressé d'avoir un quelconque contact avec sa famille. La police est toujours régie par un statut militaire; les policiers n'ont pas le droit de se syndiquer. La profession d'avocat n'a pas le droit d'exercer sous la forme de cabinets privés.".....

Une innovation : la clause suspensive en matière des droits de l'homme

"Dans les accords d'association les plus récents, ceux conclus avec la Roumanie, puis avec la Bulgarie, la Slovaquie et la République tchèque, ce considérant a été transformé en une véritable clause suspensive, par décision du Conseil du 11 mai 1992. Un même article 6 se retrouve ainsi dans tous ces textes: "le respect des principes démocratiques et des droits de l'homme établis par l'Acte final d'Helsinki et la Charte de Paris pour une nouvelle Europe inspire les politiques intérieures et extérieures des parties et constitue un élément essentiel de leur association". Cette clause permet désormais à l'Union européenne de disposer d'un moyen de suspendre un accord en cas de problème majeur dans le pays contractant: violation des droits de l'homme, des principes démocratiques, voire des règles de l'économie de marché.".....

"Il est officiellement affirmé que l'introduction de cette clause est liée aux inquiétudes nées des conflits dans l'ancienne Yougoslavie. Il n'est

toutefois pas indifférent, il est au contraire très significatif, que le premier accord dans lequel ait été insérée cette clause soit précisément celui avec la Roumanie. Il n'est pas interdit de penser que les doutes persistants sur l'évolution du régime politique roumain ont eu leur part dans la décision des Douze."

"La portée exacte de cette clause a donné lieu à de nombreux commentaires. Certains sont enclins à n'y voir qu'un chiffon de papier, une menace qu'il serait de fait impossible de mettre en application. Votre Rapporteur considère au contraire qu'il y a là un élément fortement dissuasif, qui introduit dans les accords d'association une véritable "conditionnalité démocratique". Dans le cas de la Roumanie, on peut estimer que la clause suspensive pourrait jouer face à des événements d'une gravité comparable à la marche des mineurs sur Bucarest. Et même la seule menace des sanctions communautaires aurait sans doute un effet dissuasif sur les instigateurs réels de semblables opérations."

"Cette clause constitue donc une garantie précieuse, tant pour l'Union européenne que pour les défenseurs roumains des droits de l'homme et de la démocratie. Elle est la marque moins d'une méfiance que d'une vigilance. Elle conditionne en fait les progrès ultérieurs des relations entre la Roumanie et l'Union européenne.".....

"Dans cette perspective, les accords européens représentent une étape importante que, ce même jour, M.Lamassoure comparait à l'un des éléments d'un "contrat de fiançailles". La France a pesé de tout son poids, face aux réserves de certains de ses partenaires, pour qu'un accord d'association soit négocié avec la Roumanie, et pour qu'il comporte une référence à l'objectif d'adhésion.".....

En tout cas, il est important de souligner que la Roumanie a, comme les autres pays d'Europe centrale et orientale, le droit d'envisager à terme son entrée dans l'Union européenne. Rien ne serait plus désastreux que de limiter les perspectives d'élargissement à une Europe "utile", c'est-à-dire en fait l'Europe centrale, en oubliant que l'Europe a aussi des dimensions baltique, danubienne et balkanique. L'accord d'association avec la Roumanie constitue donc un utile rappel..."

(Suite dans le Combat 232)

Répartition des engagements entre les cinq pays d'Europe centrale et orientale

	AIDE	POPULATION	P.I.B.	DETTE EXTERIEURE
Pologne	19 (45 %)	38,5 (39,5%)	70,5 (38%)	49,5 (51,5%)
Hongrie	9,5 (22,5 %)	10,5 (11%)	28,5 (15%)	21,5 (22,5%)
Tchécos.	6,5 (15,5 %)	15,5 (16%)	38,5 (21%)	9,5 (10%)
Bulgarie	2,5 (6 %)	9 (9,5%)	16,5 (9%)	13,5 (14%)
Roumanie	4,5 (11 %)	23,5 (24%)	31,0 (17%)	2 (2 %)
TOTAL	42 Mds Ecus	97 Millions	185 Mds US \$	96 Mds US \$